

OLAF HILLENBRAND: *Europa öko-logisch? Wirkungs- und Störfaktoren der europäischen Umweltpolitik*. Reihe: Mainzer Beiträge zur Europäischen Einigung, herausgegeben von Werner Weidenfeld, Bd. 17. Europa Union Verlag, Bonn 1994, 223 ss.

Problemy ochrony środowiska stają się coraz bardziej trudne; doświadczenie uczy, że wymagają one prawie zawsze wspólnych, międzypaństwowych rozwiązań. W dziewięciu rozdziałach prezentowanej książki przeanalizowane zostały silne oraz słabe strony – nieprzewidzianej pierwotnie w Traktatach Rzymskich, odgrywającej dziś jednak znaczną rolę – wspólnotowej polityki w dziedzinie ochrony środowiska. Czytelnik znajdzie w monografii odpowiedź na pytania, w jakich politycznych, gospodarczych i instytucjonalnych warunkach udało się rozbudować politykę ekologiczną wspólnot europejskich od Jednolitego Aktu Europejskiego (1987) do ukończenia budowy rynku wewnętrznego (1993), jakie są podstawowe zadania tej polityki oraz w jakie polityczne i prawne możliwości działania wyposażona jest Unia Europejska od czasu wejścia w życie Traktatu z Maastricht.

Po przedstawieniu na początku pracy wyzwań, stojących przed obecną polityką ekologiczną, w rozdziale trzecim zbadano przyczyny, problemy strukturalne i warunki ramowe wspólnotowej współpracy ekologicznej, w szczególności jej podstawy prawne, tryb podejmowania decyzji przez poszczególne organy oraz na etapie współpracy między nimi, a także procedury wykonawcze. Przedmiotem kolejnych części pracy jest infrastruktura wspólnotowej polityki w dziedzinie ochrony środowiska, jej historyczne i programowe warunki ramowe oraz podstawowe konflikty celów. Następnie przedstawiono rezultaty, do jakich doprowadziło stosowanie tego instrumentarium od 1987 r. i jakie generalne tendencje zarysowały się w tym zakresie. Dorobek wspólnot wynosi obecnie 200 aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska. Dalsza część analizuje rozbieżne interesy podmiotów biorących udział w realizacji polityki (jak np. znany podział na państwa Europy Północnej i Południowej) oraz inne czynniki zakłócające instytucjonalny proces podejmowania decyzji. Krytykę autora monografii wywołuje zwłaszcza zbyt duży wpływ lobby gospodarczego na ten proces; Komisja kształtuje swe propozycje aktów prawnych zbyt często według życzeń przemysłu. Także wiele rządów w swym postępowaniu w decydującym gremium Unii, to jest w Radzie, kieruje się interesem li tylko ekonomicznym. Zatem – zdaniem Hillenbranda – skuteczna reprezentacja interesów środowiska naturalnego na płaszczyźnie europejskiej istnieje dopiero w załączku. Pewne nadzieje stwarza tu jedynie Parlament Europejski. Jego rola jako ekologicznego sumienia wspólnot jest wielokrotnie podkreślana przez autora. Jednak droga do europejskiej unii ekologicznej jest jeszcze bardzo daleka. W celu bliższego przedstawienia czytelnikowi omawianej tematyki szczegółowo potraktowano wprowadzenie ostrzejszych norm granicznych dla spalin wydzielanych przez pojazdy mechaniczne, co pozwoliło ukazać praktyczne problemy i deficyty strukturalne w wypadku braku zgody podmiotów biorących udział w realizacji polityki ochrony środowiska.

Końcowy rozdział dotyczy bilansu tej interesującej oraz niestety, często niedocenianej dziedziny polityki wspólnot europejskich. Strukturalne i koncepcyjne przesłanki jej dalszego rozwoju spełnione zostały dzięki uchwaleniu 16 grudnia 1992 r. Piątego Ekologicznego Programu Działania na lata 1993 - 1997 (omówionego w monografii) oraz dzięki wejściu w życie Traktatu z Maastricht 1 listopada 1993 r. Książka daje odpowiedź na pytanie, czy Unia Europejska dysponuje właściwymi instrumentami do stawienia czoła ekologicznym wyzwaniom końca XX w. Zwłaszcza z uwagi na wzrost świadomości ekologicznej społeczeństw Europy książka adresowana jest do wszystkich czytelników, którzy chcieliby uzupełnić lukę informacyjną i dyskutować na temat ekologicznej przebudowy naszego kontynentu, kształtu przyszłego, ekologicznego społeczeństwa postindustrialnego oraz tzw. granic rozwoju. Wspólne działanie państw Unii Europejskiej nie wyklucza oczywiście rozwiązań globalnych, może jednak stanowić przykład dla innych organizacji regionalnych czy też organizacji światowych jak Światowa Organizacja Handlu, *OECD*, *WHO* czy *ONZ*.

Autor jest redaktorem „Jahrbuch der Europäischen Integration” oraz członkiem *Forschungsgruppe Europa* na Uniwersytecie Jana Gutenberga w Mainz.

Andrzej Graś